

Sygn. akt III Ca 528/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Roman Troll (spr.)

Sędzia SO Magdalena Balion - Hajduk

Sędzia SO Artur Żymełka

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2018 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. L.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K. i (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej, zaocznego w stosunku do pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w K.,

z dnia 8 listopada 2017 r., sygn. akt I C 1128/17

1) **oddala apelację;**

2) **zasądza od powoda na rzecz pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. 450 zł (czterysta pięćdziesiąt złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.**

SSO Artur Żymełka SSO Roman Troll SSO Magdalena Balion – Hajduk

Sygn. akt III Ca 528/18

UZASADNIENIE

Powód M. L. 18 kwietnia 2017 r. wniósł pozew, w którym domagał się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w K. 2123,52 zł wraz z ustawowymi odsetkami od daty wydania wyroku oraz kosztów procesu, a to tytułem częściowej waloryzacji kaucji mieszkaniowej, którą to wierzytelność nabył od A. M..

Odpowiedź na pozew złożyła (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K., w której domagała się oddalenia powództwa i zasądzenia od powoda na jej rzecz kosztów procesu. Wskazała, że 1 czerwca 2017 r. Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach zarejestrował podział przez wydzielenie (...) S.A. w K., przeprowadzony w oparciu o art. 529 § 1 pkt 4 k.s.h., a na mocy tego podziału, przeprowadzonego w oparciu o plan podziału z 3 października 2016 r., dotychczasowa działalność mieszkaniowa realizowana przez (...) S.A. została przeniesiona, wraz ze związanymi z nią prawami oraz obowiązkami, do (...) sp. z o.o. w K., co pozostaje bez wpływu na postępowanie. Dlatego też

wstąpiła do toczącego się procesu z mocy prawa jako sukcesor częściowy spółki dzielonej ((...) S.A.), a art. 192 pkt 3 k.p.c. nie znajduje zastosowania i nie ma konieczności uzyskania zgody przeciwnika procesowego na przekształcenie podmiotowe po stronie pozwanej. Zgłosiła więc fakt wstąpienia do postępowania, w miejsce (...) S.A., w związku z zarejestrowanym 1 czerwca 2017 r. podziałem (...) S.A., wnosząc o uwzględnienie tej okoliczności w dalszym toku postępowania, w tym poprzez zmianę oznaczenia strony pozwanej w toku dalszych czynności procesowych.

Ponadto zakwestionowała żądanie powoda wskazując, że w chwili zawarcia umowy przelewu cedentowi nie przysługiwała wierzytelność o zwrot zwaloryzowanej kaucji, lecz przysługiwały mu - niezależne od siebie - roszczenia o kaucji oraz żądanie o jej waloryzację. Nadto podniosła, że przyjęcie przez najemcę świadczenia w kwocie nominalnej bez zastrzeżeń spowodowało wygaśnięcie zobowiązania z tytułu zwrotu kaucji (najemca otrzymał kaucję 27 sierpnia 2012 r., zaś pierwsze kroki celem dochodzenia dalszych roszczeń podjął dopiero w 2017 r.; nie kwestionował przez okres 5 lat zapłaty tej kwoty, a zatem należy przyjąć, że zobowiązanie zostało wykonane).

Poza tym, z ostrożności procesowej, na wypadek nieuwzględnienia jej zarzutów odnoszących się do braku legitymacji procesowej czynnej i zapłaty na rzecz najemcy, wskazała, że dochodzona kwota winna zostać ewentualnie zwrócona z uwzględnieniem klauzuli generalnej i dokonując ewentualnej waloryzacji kaucji sąd powinien rozważyć zarówno interesy stron, jak i wziąć pod uwagę zasady współżycia społecznego. Nie bez znaczenia powinna zostać okoliczność znacznej bonifikaty, jaką uzyskał najemca przy zakupie najmowanego dotąd mieszkania (A. M. wykupiła bowiem swoje mieszkanie za kwotę odpowiadającą 5% jego wartości), a więc uwzględnienie żądania powoda doprowadziłoby do nadmiernego wzbogacenia kosztem strony pozwanej.

W piśmie z 2 sierpnia 2017 r. powód podniósł, że pozwaną w sprawie jest (...) S.A., a odpowiedź na pozew złożył podmiot, który nie jest stroną postępowania, a nadto błędne są jego twierdzenia.

Na rozprawie 1 września 2017 r. powód wniósł o wezwanie do udziału w sprawie, na zasadzie art. 194 § 3 k.p.c., w charakterze pozwanej (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w K., która ponosi solidarną odpowiedzialność z (...) Spółką Akcyjną w K. za zobowiązania do zwrotu zwaloryzowanej kaucji mieszkaniowej i wniósł o zasądzenie od obu pozwanych kwoty wskazanej w pozwie oraz kosztów procesu solidarnie.

Postanowieniem z 1 września 2017 r., na podstawie art. 194 § 3 k.p.c., Sąd Rejonowy wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanej (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w K..

Pozwana (...) Spółka Akcyjna w K. nie złożyła mimo zobowiązania odpowiedzi na pozew, ani nie zajęła stanowiska w sprawie w inny sposób.

Wyrokiem z 8 listopada 2017 r., zaocznym w stosunku do jednej z pozwanych (...) Spółki Akcyjnej w K., Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej oddalił powództwo (pkt 1.) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. 917 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 2.).

Orzeczenie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych: pismem z 12 czerwca 1991 r. Kopalnia (...) przedsiębiorstwo państwowe w K. zwróciła się do Urzędu Miejskiego w K. Wydziału Spraw Obywatelskich o wydanie A. M. przydziału na mieszkanie położone w K. przy ul. (...). Decyzją nr (...) z 5 lipca 1991 r. wydaną z upoważnienia Prezydenta Miasta K. przydzielono A. M., która w 1991 r. wpłaciła 2673600 zł kaucji mieszkaniowej na rzecz KWK (...), ten lokal mieszkalny. 14 września 2011 r. aktem notarialnym (...) Spółka Akcyjna w K. i A. M. ustanowiły odrębną własność tego lokalu mieszkalnego o powierzchni użytkowej 54,63 m² i pozwana sprzedała go najemcy A. M. wraz z udziałem wynoszącym (...) części w częściach wspólnych budynków i urządzeniach, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli poszczególnych lokali oraz takim samym udziałem w prawie użytkowania wieczystego gruntu. 27 sierpnia 2012 r. w kasie Kopalni (...) w K. przy ul. (...) wypłacono A. M. 267,36 zł tytułem zwrotu kaucji mieszkaniowej w wysokości nominalnej (po denominacji). Pismem z 30 stycznia 2017 r. A. M. wniosła do pozwanej o zwrot zwaloryzowanej kaucji mieszkaniowej za ten lokal i wezwała ją do zapłaty 5855,75 zł w terminie 7 dni tytułem zwaloryzowanej kaucji mieszkaniowej pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. 1 lutego 2017 r. w R., pomiędzy A. M. a M. L. została zawarta umowa powierniczego przelewu wierzytelności, której

przedmiotem było określenie zasad odzyskania przez niego istniejącej i wymagalnej wierzytelności przysługującej jej od (...) S.A. w K. z tytułu zwaloryzowanej kaucji mieszkaniowej związanej z wykupem tego lokalu mieszkalnego. W § 2 ust. 1 umowy A. M. oświadczyła, że przysługuje jej wierzytelność obejmująca świadczenia pieniężne wynikające z tytułu zwaloryzowanej kaucji mieszkaniowej związanej z wykupem tego lokalu mieszkalnego; przeniosła tą wierzytelność na rzecz powoda wraz ze wszystkimi związanymi z nimi prawami, a on zobowiązał się do prowadzenia działań zmierzających do odzyskania zwaloryzowanej kaucji. Powód miał wnieść przeciwko pozwanej powództwo do sądu, jeżeli wezwanie do zapłaty okaże się bezskuteczne. W odpowiedzi na pismo A. M. z 30 stycznia 2017 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w piśmie z 22 lutego 2017 r. poinformowała, że A. M. dokonała wpłaty 2673600 zł kaucji mieszkaniowej w 1991 r., która po denominacji wynosiła 267,36 zł i kwota ta została jej wypłacona 27 sierpnia 2012 r. w kasie Kopalni (...) w K. przy ul. (...); w zakresie swojej działalności spółka zrealizowała czynności związane ze zwrotem tej kaucji, natomiast nie ma kompetencji do podejmowania decyzji dotyczących wypłaty w zwaloryzowanej wysokości kaucji mieszkaniowych oraz nie ma podstaw do samodzielnego decydowania o sposobie waloryzacji kaucji.

Przy tak dokonanych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy, przywołując regulację art. 358¹ § 1 i 3 k.c., art. 36 ust. 1 ustawy z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie Kodeksu cywilnego oraz stosowne orzecznictwo, uznał powództwo za niezasadne, albowiem zobowiązanie zostało wykonane. Zaznaczył przy tym, że waloryzacja jest co do zasady możliwa wtedy, gdy wierzyciel nie otrzymał jeszcze świadczenia wyrażającego się sumą nominalną zobowiązania, zapłata tej sumy stanowi bowiem zasadniczo wykonanie zobowiązania, a utrwalony w orzecznictwie jest jednak pogląd, że dla wywołania skutku w postaci niewykonania zobowiązania potrzebne jest takie zachowanie wierzyciela, z którego wynika, że nie traktuje świadczenia jako wykonania zobowiązania. Wola wierzyciela może być przejawiana w różny sposób, na przykład przez zastrzeżenie, że żąda waloryzacji lub że przyjmuje kwotę nominalną jako częściowe spełnienie świadczenia, a także przez niezwłoczne wniesienie powództwa. Samo istnienie przesłanek do dokonania waloryzacji nie powoduje jeszcze zmiany wysokości świadczenia, konieczna jest zatem inicjatywa wierzyciela. Ta inicjatywa winna być przy tym wyrażona możliwie szybko. Powód, który nabył wierzytelność od A. M. wystąpił tymczasem z takim żądaniem po niespełna 5 latach od otrzymania przez nią sumy nominalnej, wnosząc pozew. Również dopiero na dwa miesiące przed wniesieniem pozwu (pismem z 30 stycznia 2017 r.) A. M. wezwała pozwaną do zapłaty kaucji mieszkaniowej w wysokości zwaloryzowanej. Wcześniej w żadnej formie takiego żądania nie zgłosiła. Uwzględnienie żądania powódki oznaczałoby dopuszczenie waloryzacji już po wykonaniu zobowiązania nieomal bez ograniczeń. Podważałoby to pewność obrotu, skoro dłużnik pozbawiony byłby pewności czy uwolnił się od ciężącego na nim długu. Takiego stanowiska nie można zaaprobować. W sytuacji, gdy wierzyciel przyjmując świadczenie nie uznaje zobowiązania za wykonane, powinien z żądaniem waloryzacji wystąpić do sądu jak najszybciej, to jest bez zbędnej zwłoki. Tego warunku nie spełnia prawie pięcioletnie zwlekanie z wniesieniem powództwa.

Sąd Rejonowy zaznaczył także, że nawet gdyby przyjąć, iż samo spełnienie świadczenia przez pozwaną w kwocie nominalnej nie oznacza jeszcze wykonania zobowiązania z uwagi na brak zaspokojenia interesu wierzyciela, to powód winien taki stan rzeczy udowodnić, a tego zabrakło.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od tego wyroku złożył powód zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie art. 358¹ § 3 k.c. w związku z art. 354 § 1 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie sprowadzające się do braku dokonania jakiegokolwiek waloryzacji kaucji mieszkaniowej w sytuacji kiedy strona powodowa nie uzyskała, odbierając nominalną wysokość kaucji mieszkaniowej, należnego jej świadczenia pieniężnego, którego istotą powinno być wówczas adekwatność względem celu społeczno-gospodarczego przeznaczenia spełnienia świadczenia oraz zasad współżycia społecznego.

Przy tak postawionym zarzucie wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanych solidarnie na jego rzecz 2123,52 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty oraz zasądzenia od pozwanych solidarnie na jego rzecz kosztów procesu.

W odpowiedzi na apelację pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. wniosła o jej oddalenie jako bezzasadnej oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sprawa pierwotnie była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym, natomiast z uwagi na wezwanie do udziału w sprawie drugiej pozwanej, na podstawie art. 194 § 3 k.p.c., nie mogła się toczyć w tym trybie. Naruszało to bowiem art. 505⁴ § 1 k.p.c. Dlatego też Sąd Okręgowy postanowił rozpoznać sprawę w trybie zwykłym (postanowienie z 20 listopada 2018 r.. k. 152).

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy są prawidłowe i jako takie Sąd Okręgowy uznaje jej za własne.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że przywołana w apelacji nieświadomość prawna A. M. nie może być uznana za zasadną, albowiem już w chwili wypłaty jej kaucji w kasie kopalni obowiązywała uchwała Sądu Najwyższego z 26 września 2002 r. (sygn. akt III CZP 58/02, OSNC 2003/9/117), z której wynika, że jest możliwa waloryzacja tego rodzaju kaucji. Jeżeli A. M. nie zgadzała się w 2012 r. z wysokością zwróconej kaucji to miała możliwość skorzystania z pomocy prawnika i dochodzenia waloryzacji przed sądem. W toku procesu zaś nie wykazywano jakiegokolwiek wady złożonego przez nią oświadczenia woli w 2012 r.

W toku postępowania powód nie przedstawił jakiegokolwiek dowodu na to, że A. M. przyjęła świadczenie w 2012 r. z jakimkolwiek zastrzeżeniem (jako częściowe bądź z żądaniem waloryzacji). W pozwie brak przytoczonych nawet też w tym zakresie odnoszących się do A. M.. Zwrot tego świadczenia w kasie kopalni nastąpił już po przekazaniu na rzecz A. M. lokalu - ustanowiono odrębną własność tego lokalu i sprzedano go po bardzo korzystnej cenie: za 54,63 m² zapłaciła ona 9464 zł. To musiało mieć przecież wpływ na jej decyzję co do odbioru kaucji.

Są to okoliczności, które należy brać pod uwagę oceniając czy przez zapłatę sumy nominalnej nastąpiło prawidłowe wykonanie zobowiązania i spełnienie świadczenia. Stronie powodowej nie udało się – w realiach rozpoznawanej sprawy – wykazać, aby zapłata tej kwoty nie była należytym wykonaniem zobowiązania. Powód w tym zakresie nie przedstawił żadnych dowodów, a jego obciąża ciężar dowodowy, bo wywodzi z tego skutki prawne (art. 6 k.c.). Wezwanie do zapłaty zostało zaś wystosowane prawie 5 lat po zwrocie kaucji.

Należy również zaznaczyć, że – zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 10 lutego 2016 r. (sygn. akt I CSK 113/15, Lex 1998540) – wykonanie zobowiązania jest czynnością prawną o charakterze dwustronnym w tym znaczeniu, że dla jego skuteczności potrzebne są zgodne oświadczenia obu stron stosunku zobowiązaniowego. Przyjęcie zatem przez wierzyciela świadczenia pieniężnego w kwocie nominalnej bez zastrzeżenia, że żąda waloryzacji lub że traktuje je jako świadczenie częściowe, prowadzi drogą domniemania faktycznego do uznania, że stanowi to wykonanie zobowiązania, które tym samym wygasa, bez możliwości waloryzacji objętego nim świadczenia. Zdaniem Sądu Najwyższego nie nasuwa to zastrzeżeń, gdy przedmiotem zobowiązania jest świadczenie pieniężne jednorazowe, a ewentualne wątpliwości mogą wynikać w przypadku świadczeń okresowych. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy wyraźnie wskazuje na potrzebę ustalenia i wykazania przez otrzymującego świadczenie w wysokości nominalnej, że nie doszło do wygaśnięcia zobowiązania. Tym samym to były najemca, a powód w rozpoznawanej sprawie, musi wykazać, że świadczenie przyjęte w 2012 r. nie było objęte domniemaniem uznania, że stanowi wykonanie zobowiązania.

W rozpoznawanej sprawie należy uznać, że odebranie przez A. M. świadczenia w 2012 r. stanowiło właściwe wykonanie zobowiązania, bo odebrała je bez jakichkolwiek zastrzeżeń (niczego innego nie wykazano).

Trzeba wyraźnie zaznaczyć, że nie jest możliwe zwaloryzowanie świadczenia, które zostało właściwie wykonane i stanowi spełnienie świadczenia. Jeżeli w 2012 r. A. M. złożyła takie oświadczenie, które stanowiło, że wypłata wartości nominalnej była uznana przez nią za spełnienie świadczenia, to obecnie nie może tego rodzaju oświadczenia woli

zmienić z datą wsteczną. Chodzi bowiem o to, aby kwestia związana z wykonaniem bądź niewykonaniem zobowiązania było możliwa do oceny chwili jego wykonywania.

Nic nie stało natomiast na przeszkodzie, aby przeprowadzić jakikolwiek dowód, chociażby z zawartej na dokumencie odbioru świadczenia wartości nominalnej jakichkolwiek zastrzeżeń co do waloryzacji tej kwoty lub przyjęcia świadczenia jako częściowego. Takich twierdzeń nie ma nawet w pozwie. Przywoływanie zaś szeregu orzeczeń różnego rodzaju sądów nie jest w stanie zmienić stanu faktycznego tejże sprawy. Dodatkowo tenże stan faktyczny nie jest kwestionowany, a jedynie zastosowanie prawa materialnego.

Zastosowana przez Sąd Rejonowy regulacja prawna jest prawidłowa.

Dlatego też zarzuty apelacji są bezzasadne.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c., apelację jako bezzasadną oddalono.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 ze zm.) i § 10 ust. 1 pkt 1 tego rozporządzenia, ponieważ powód sprawę przegrał.

SSO Artur Żymelka SSO Roman Troll SSO Magdalena Balion-Hajduk